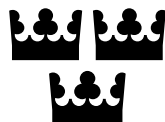

Ekonomisk trygghet vid ålderdom

11

Förslag till statens budget för 2015

Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	7
2	Lagförslag.....	9
2.1	Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken	9
3	Ekonomisk trygghet vid ålderdom.....	11
3.1	Omfattning.....	11
3.2	Utgiftsutveckling	11
3.3	Mål för utgiftsområdet	12
3.4	Resultatredovisning	13
3.4.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	13
3.4.2	Resultat – ersättning vid ålderdom	13
3.4.3	Analys och slutsatser – ersättning vid ålderdom.....	22
3.4.4	Resultat – ersättning vid dödsfall.....	22
3.4.5	Analys och slutsatser – ersättning vid dödsfall	24
3.4.6	Resultat – Pensionsmyndigheten	25
3.4.7	Analys och slutsatser – Pensionsmyndigheten	27
3.5	Politikens inriktning.....	27
3.6	Förbättrat bostadstillägg till ålderspensionärer	29
3.7	Högre tillägg för förmögenhet vid beräkning av bidragsgrundande inkomst för bostadstillägg.....	29
3.8	Budgetförslag	30
3.8.1	1:1 Garantipension till ålderspension	30
3.8.2	1:2 Efterlevandepensioner till vuxna.....	31
3.8.3	1:3 Bostadstillägg till pensionärer	32
3.8.4	1:4 Äldreförsörjningsstöd	32
3.8.5	2:1 Pensionsmyndigheten.....	33

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	7
Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom.....	11
Tabell 3.2 Härledning av ramnivån 2015–2018. Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom.....	12
Tabell 3.3 Ramnivå 2015 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom.....	12
Tabell 3.4 Andel nybeviljad garantipension bland samtliga 65-åringar, 2003-2013 ¹	17
Tabell 3.5 Utveckling av andel och antal pensionärer med BTP samt medelbelopp	17
Tabell 3.6 Andelen personer med låg ekonomisk standard i olika grupper, prognos 2014	20
Tabell 3.7 Andelen personer äldre än 65 år med låg ekonomisk standard bland utrikes och inrikes födda, prognos 2014	20
Tabell 3.8 Andel av befolkningen i olika åldrar med ekonomiskt bistånd, 2013	22
Tabell 3.9 Anslagsutveckling 1:1 Garantipension till ålderspension	30
Tabell 3.10 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1.1 Garantipension till ålderspension.....	31
Tabell 3.11 Anslagsutveckling 1:2 Efterlevandepension till vuxna.....	31
Tabell 3.12 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:2 Efterlevandepension till vuxna	31
Tabell 3.13 Anslagsutveckling 1:3 Bostadstillägg till pensionärer.....	32
Tabell 3.14 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:3 Bostadstillägg till pensionärer	32
Tabell 3.15 Anslagsutveckling 1:4 Äldreförsörjningsstöd	32
Tabell 3.16 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:4 Äldreförsörjningsstöd ...	33
Tabell 3.17 Anslagsutveckling 2:1 Pensionsmyndigheten.....	33
Tabell 3.18 Finansiering av Pensionsmyndighetens administration	34
Tabell 3.19 Uppdragsverksamhet där intäkterna disponeras	34
Tabell 3.20 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 2:1 Pensionsmyndigheten....	35

Diagramförteckning

Diagram 3.1 Utvecklingen av allmän ålderspension efter skatt, 2005–2014, 2013 års priser.....	15
Diagram 3.2 Antal och andel personer med inkomstgrundad pension och garantipension (siffrorna i staplarna avser procent)	16
Diagram 3.3 Andelen personer 66 år och äldre med BTP som kommer över gränsen för låg ekonomisk standard med hjälp av BTP	17
Diagram 3.4 Utvecklingen av antalet personer med ÄFS samt medelbelopp.....	18
Diagram 3.5 Andelen personer med låg ekonomisk standard bland dem över 65 år, relativt och absolut i procent. ¹ Prognos 2013 och 2014.....	19
Diagram 3.6 Fördelning i ekonomisk standard bland ålderspensionärerna i förhållande till 60 procent av medianinkomsten per månad 2014.....	21
Diagram 3.7 Andel som saknar kontantmarginal, 10 000 kronor, 2012.....	21
Diagram 3.8 Andel som haft ekonomiska problem i olika åldersgrupper 2012.....	21
Diagram 3.9 Ekonomisk standard ¹ för änkor jämfört med övriga kvinnor 2012	23
Diagram 3.10 Andel med enbart inkomstrelaterad omställningspension (inkl. förlängd omställningspension), 2003 – augusti 2014	24
Diagram 3.11 Ekonomisk standard ¹ för kvinnor och män med omställningspension jämfört med sammanboende och övriga ensamstående 2012.....	24

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken (avsnitt 2.1 och 3.7),
2. godkänner de mål för utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom som regeringen föreslår (avsnitt 3.3),
3. bemyndigar regeringen att för 2015 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 8 000 000 000 kronor för att tillgodose Pensionsmyndighetens behov av likviditet i handeln med fondandelar (avsnitt 3.8.5),
4. för budgetåret 2015 anvisar ramanslagen under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag		
1:1	Garantipension till ålderspension	15 878 500
1:2	Efterlevandepension till vuxna	12 459 900
1:3	Bostadstillägg till pensionärer	8 488 100
1:4	Äldreförsörjningsstöd	805 100
2:1	Pensionsmyndigheten	534 436
Summa		38 166 036

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 102 kap. 11 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

102 kap.

11 §

Tillägg till den bidragsgrundande inkomsten ska göras med 15 procent av den sammanlagda förmögenhet som överstiger 100 000 kronor för den som är ogift och 200 000 kronor för makar. Det framräknade förmögenhetsbeloppet avrundas nedåt till helt tusental kronor.

Tillägg till den bidragsgrundande inkomsten ska göras med 17,5 procent av den sammanlagda förmögenhet som överstiger 100 000 kronor för den som är ogift och 200 000 kronor för makar. Det framräknade förmögenhetsbeloppet avrundas nedåt till helt tusental kronor.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.
  2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för bostadstillägg som avser tid före ikraftträdandet.

3 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

3.1 Omfattning

Redovisningen av de allmänna pensionerna är uppdelade på två avsnitt i denna budget. Det är dels den inkomstrelaterade ålderspensionen (inkomst- och premiepension), som redovisas under Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget, dels grundskyddet för äldre och ersättning till efterlevande som redovisas under detta utgiftsområde – Ekonomisk trygghet vid ålderdom. Utgiftsområdet omfattar garanti-pension, bostadstillägg till pensionärer, äldre-försörjningsstöd samt efterlevande pensioner till vuxna, dvs. omställningspension, änkepension och särskild efterlevandepension. Utgiftsområdet omfattar även Pensionsmyndigheten.

För att ge en mer samlad bild av pensionärer-nas situation finns i viss utsträckning även inkomstrelaterad pension med i resultatredovisningen under utgiftsområde 11. Den samlade bilden presenteras dock mer utförligt i avsnittet Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Miljoner kronor

	Utfall 2013	Budget 2014 ¹	Prognos 2014	Förslag 2015	Beräknat 2016	Beräknat 2017	Beräknat 2018
<i>Ersättning vid ålderdom</i>							
1:1 Garantipension till ålderspension	16 751	16 359	16 517	15 879	14 605	13 402	12 860
1:2 Efterlevandepensioner till vuxna	13 883	13 059	13 039	12 460	12 083	11 854	11 533
1:3 Bostadstillägg till pensionärer	8 182	8 384	8 434	8 488	8 246	7 870	7 696
1:4 Äldreförsörjningsstöd	658	761	721	805	853	886	929
Summa Ersättning vid ålderdom	39 475	38 564	38 710	37 632	35 788	34 012	33 018
<i>Myndigheter</i>							
2:1 Pensionsmyndigheten	511	532	526	534	526	535	547
Summa Myndigheter	511	532	526	534	526	535	547
Totalt för utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	39 985	39 096	39 236	38 166	36 314	34 546	33 565

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

**Tabell 3.2 Härledning av ramnivån 2015–2018.
Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom**

Miljoner kronor

	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014¹	39 013	39 013	39 013	39 013
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	3	6	15	29
Beslut	163	353	350	349
Övriga makro- ekonomiska förutsätt- ningar	-139	-1 168	-1 273	-1 323
Volymer	-874	-1 889	-3 559	-4 503
Överföring till/från andra utgifts- områden				
Övrigt				
Ny ramnivå	38 166	36 314	34 546	33 565

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2014. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2016–2018 är preliminär.

**Tabell 3.3 Ramnivå 2015 realekonomiskt fördelad.
Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom**

Miljoner kronor

	2015
Transfereringar ¹	37 632
Verksamhetsutgifter ²	530
Investeringar ³	4
Summa ramnivå	38 166

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2013 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

3.3 Mål för utgiftsområdet

Nuvarande mål för utgiftsområdet lyder: Personer med låg eller ingen inkomstrelaterad pension ska garanteras ett värdesäkrat grundskydd. Efterlevande make ska ges ett rimligt ekonomiskt stöd för att klara omställningen efter ett dödsfall. Administration och förvaltning av ålderspensionssystemet ska bedrivas med låga kostnader och till nytta för pensionärer och pensionssparare. Informationsgivningen ska ge pensionsspararna goda möjlig-

heter att bedöma sin framtida pension och vad som påverkar den.

Regeringens förslag: Följande mål ska gälla för utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom: Kvinnor och män med låg eller ingen inkomstrelaterad pension ska garanteras ett värdesäkrat grundskydd. Efterlevande make ska ges ett rimligt ekonomiskt stöd för att klara omställningen efter ett dödsfall. Administration och förvaltning av ålderspensionssystemet ska bedrivas med låga kostnader och till nytta för pensionärer och pensionssparare. Informationsgivningen ska ge pensionsspararna goda möjligheter att bedöma sin framtida pension och vad som påverkar den. Kunskapen om livsinkomstens betydelse för den framtida pensionen ska öka för kvinnor och män.

Skälen för regeringens förslag: Nuvarande mål för utgiftsområdet fokuserar bland annat på informationsgivningen och att alla ska kunna få en bild av den samlade pensionen. Det är fortsatt viktigt och informationskvaliteten har också tagit kliv framåt genom den alltmer kända och nyttjade internetportalen minpension.se. Men även om informationsmålet redan idag tar sikte både på pensionsprognosen och vad som påverkar pensionen, finns det anledning att ytterligare fokusera på livsinkomsten och att kunskapen om dess betydelse når fram. Prognoser görs som regel när många livsval om arbete redan är gjorda. Det missgynnar särskilt kvinnor, som i stor utsträckning minskar sin arbetstid när barnen är små. Det är viktigt att kvinnor och män gör medvetna och välgrundade val under hela arbetslivet.

Den allmänna pensionens storlek är främst beroende av den samlade livsinkomsten – när man börjar respektive slutar arbeta, hur stor lönen är men också antalet arbetade timmar under arbetslivet, dvs. om man arbetar heltid eller deltid. Många faktorer påverkar individens livsval vad gäller arbete men för att även kunna inse och beakta effekterna på pensionens storlek är det nödvändigt med övergripande kunskap om pensionssystemet tidigt i förvärvslivet. Det absolut viktigaste är då kunskap om livsinkomstprincipen, dvs. att det är den samlade livsinkomsten som styr den framtida pensionen och att såväl arbetslivets längd som antal arbetade timmar därmed har betydelse.

Skillnaderna i pensionsgrundande inkomst mellan kvinnor och män minskar, vilket kommer att minska framtida skillnader i pension mellan könen. Vi har dock fortfarande strukturer i familjer och arbetsliv som ekonomiskt missgynnar kvinnor. Kvinnor tar i större utsträckning ansvar för omsorg om barn och minskar sin arbetstid till följd av detta. Kvinnors arbetskraftsdeltagande var 2012 fortfarande fem procentenheter lägre än mäns. Det leder ibland till sämre löneutveckling och nästan alltid till en lägre livsinkomst. En lägre livsinkomst avspeglar sig ofrånkomligen i en sämre pension än annars. På så sätt fortplantar sig en obalans mellan könen under småbarnsåren till pensionslivet.

Beslut om vem som minskar sin arbetstid görs ofta kortsiktigt och utan medvetenhet om konsekvenserna för pensionen. För att öka insikten om hur dessa livsval påverkar pensionen krävs kunskap, hos såväl kvinnor som män, när besluten om arbetstid görs. Därmed undviks omedvetna val som leder till en onödigt låg pension. Det leder till mer jämställda pensioner men också till mer jämställda förhållanden under arbetslivet.

Det tidigare målet föreslås mot bakgrund av ovan kompletteras med att *Kunskapen om livsinkomstens betydelse för den framtida pensionen ska öka för kvinnor och män*. Det föreslagna målet syftar sammanfattningsvis till att

- generellt öka kunskapen om livsinkomstens betydelse för den framtida pensionen
- särskilt öka kunskapen hos föräldrar om att varje arbetad timme får betydelse för pensionen
- öka kunskapen hos kvinnor och män om hur minskad arbetstid påverkar den framtida pensionen

Därutöver föreslås att den inledande meningen i målet inleds med *Kvinnor och män* i stället för *Personer*. Den förändringen signalerar betydelsen av medvetenhet om de könsskillnader som finns i pensionerna och av att följa utvecklingen ur ett könsperspektiv.

Det nya målet gäller från och med 2015. Resultatredovisningen nedan sker därför med utgångspunkt i det mål som gällde i budgetpropositionen för 2014.

3.4 Resultatredovisning

3.4.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De centrala indikatorer som används för att redovisa resultaten inom utgiftsområdet är följande:

- Den allmänna pensionen, utveckling och omfattning.
- Risk för låg ekonomisk standard, utveckling och omfattning, särredovisat för olika grupper.
- De olika förmånernas utveckling och omfattning och deras bidrag till att garantera ett värdesäkrat grundskydd.
- Efterlevandes ekonomiska standard i förhållande till andra gruppers ekonomiska standard.

Indikatorerna avser grundskyddet för äldre och efterlevande samt Pensionsmyndigheten. De flesta pensionärer som har garantipension och bostadstillägg har även inkomstrelaterad pension. I viss utsträckning finns därför redovisning där denna ingår. I de fall det anses vara relevant redovisas indikatorerna separat för kvinnor och män.

Till den slutliga resultatbedömningen bidrar också utvecklingen inom anslagen samt hur administrationen på Pensionsmyndigheten har fungerat.

3.4.2 Resultat – ersättning vid ålderdom

Det finns idag drygt två miljoner ålderspensionärer och antalet kommer att öka påtagligt de närmaste åren till följd av att stora årskullar lämnar förvärvslivet samtidigt som medellivslängden stiger. Den allt större gruppen pensionärer är i högsta grad en heterogen grupp

och den ekonomiska standarden inom gruppen pensionärer varierar därför stort. Allt fler ålderspensionärer har en tillräcklig intjänad inkomstrelaterad pension och är därmed inte beroende av grundskyddet i form av garantipension, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd. Grundskyddet utgör nu endast 9 procent av pensionsutgifterna för dem över 65 år. Resterande 91 procent är inkomstgrundad ålderspension i form av tilläggspension, inkomstpension och premiepension som inte finansieras genom statens budget. Trots den begränsade andelen av hela ålderspensionssystemet har grundskyddet en mycket väsentlig betydelse för dem som får del av den och det är för många den enda eller åtminstone den huvudsakliga inkomstkällan.

Grundskyddet är i sin helhet inkomstprövat, vilket innebär att det minskas mot annan inkomst. Det leder till mycket svaga incitament för att öka sina inkomster eftersom ökad egen intjänad pension minskar förmånerna i grundskyddet. I stor utsträckning är det oundvikligt om man inte ska betala ut förmånerna även till dem som har en tillräcklig egen inkomstrelaterad pension.

Mot bakgrund av den ökande medellivslängden finns behov av ett längre arbetsliv. Det är därför angeläget att verka för att det även inom grundskyddet så långt det är möjligt finns inslag som stimulerar till fortsatt arbete. Pensionsgruppen (S2007:F) som har till uppgift att vårda pensionsöverenskommelsen har tagit ställning för behovet av åtgärder för ett längre arbetsliv. Inom ramen för detta arbete lämnades i maj 2014 ett uppdrag till Pensionsmyndigheten att utreda och analysera metoder som stimulerar till senare pensionsuttag för dem med låg pension (S2014/4159/SF). Utgångspunkten är därvid de tankar som fördes fram i Pensionsåldersutredningen (SOU 2013:25), vilket innebär följande metoder:

- Pension som grundar sig på arbetsinkomster efter 65 års ålder reducerar inte garantipension och räknas inte med vid beräkning av bostadstillägg.
- Garantipensionen blir högre om uttaget sker efter 65 års ålder på så sätt att garantipensionen räknas upp motsvarande förändringen av delningstalet.

- Den som har färre än 40 försäkringsår får möjlighet att även räkna arbetsår efter 64 år som försäkringsår vid beräkning av garantipension.

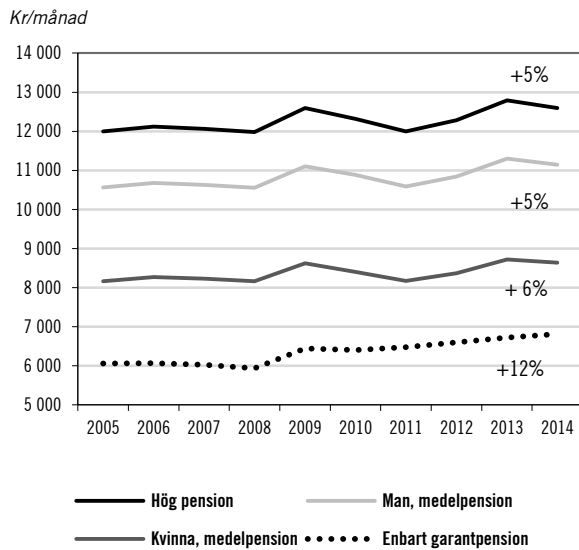
Redovisning av den inkomstgrundade delen av den allmänna pensionen finns i avsnittet Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget.

Resultatredovisningen under utgiftsområdet avser alltså grundskyddet. De flesta pensionärer som har garantipension eller bostadstillägg har dock även inkomstrelaterad pension. I viss utsträckning finns därför sådan pension även under detta avsnitt.

Pensionärerna med de lägsta inkomsterna har haft den bästa utvecklingen

Pensionärerna är som grupp inte homogen. Inkomsterna kan komma från många håll och variera betydligt i storlek, precis som för befolkningen i övrigt. I allmänhet har dock inkomster från den allmänna ålderspensionen – garantipension, inkomstpension, tilläggspension och premiepension – en mycket stor betydelse. Utvecklingen av den allmänna pensionen ger därför en god bild av den ekonomiska utvecklingen för en stor del av pensionärsgruppen och särskilt för pensionärer med låga eller medelhöga pensioner, eftersom de är mest beroende av den allmänna pensionen.

Diagram 3.1 visar hur värdet av den allmänna ålderspensionen förändrats för en ogift pensionär i fyra olika typfall under den senaste tioårsperioden.

Diagram 3.1 Utvecklingen av allmän ålderspension efter skatt, 2005–2014, 2013 års priser

Källa: Pensionsmyndigheten

Utöver allmän pension har en mycket stor majoritet av pensionärerna andra inkomster främst i form av tjänstepension men i många fall även av kapitalinkomst och arbetsinkomst. Diagrammet visar alltså inte hela bilden. Den kompletterande inkomsten utgör dock som regel en mindre del av pensionen och utvecklas ofta i takt med inflationen. Den påverkar därför inte bilden av utvecklingen i diagram 3.1 i någon större utsträckning. Dock blir skillnaderna i nivå mellan grupperna betydligt större.

Alla typfall har fått förbättringar under de senaste 10 åren. Pensionärerna med de lägsta pensionerna har procentuellt sett fått störst inkomstförbättring, 12 procent sedan 2005. Det beror främst på de skattesänkningar för pensionärer som gjorts under senare år.

Pensionärer som har inkomstrelaterad pension fick fram till 2009 en successiv förbättring av pensionerna på grund av följsamhetsindexeringen. Som en följd av den ekonomiska krisen 2008 aktiverades den automatiska balansen i ålderspensionssystemet, vilket bidrog till en lägre indexering och sänkta inkomstpensioner

åren 2010, 2011 och 2014. Skattesänkningar har under de åren motverkat minskningen i nettoinkomst även för personer med högre pensioner.

Det inkomstprövade bostadstillägget har en stor betydelse för många med små inkomster och förhållandevis hög bostadskostnad. Bostadstillägget är beroende av bostadskostnadens storlek och ingår därför inte i redovisningen av inkomstutvecklingen i diagram 3.1.

För 2015 kommer inkomst- och tilläggs-pensionerna att höjas med 0,9 procent. Samtidigt ökar de förmåner som är knutna till prisbasbeloppet med 0,2 procent. För en ålderspensionär med 14 000 kronor per månad i inkomstpension betyder det en ökning med cirka 100 kronor. Den som enbart har garantipension och inte samtidigt har bostadstillägg får en höjning med cirka 20 kronor per månad.

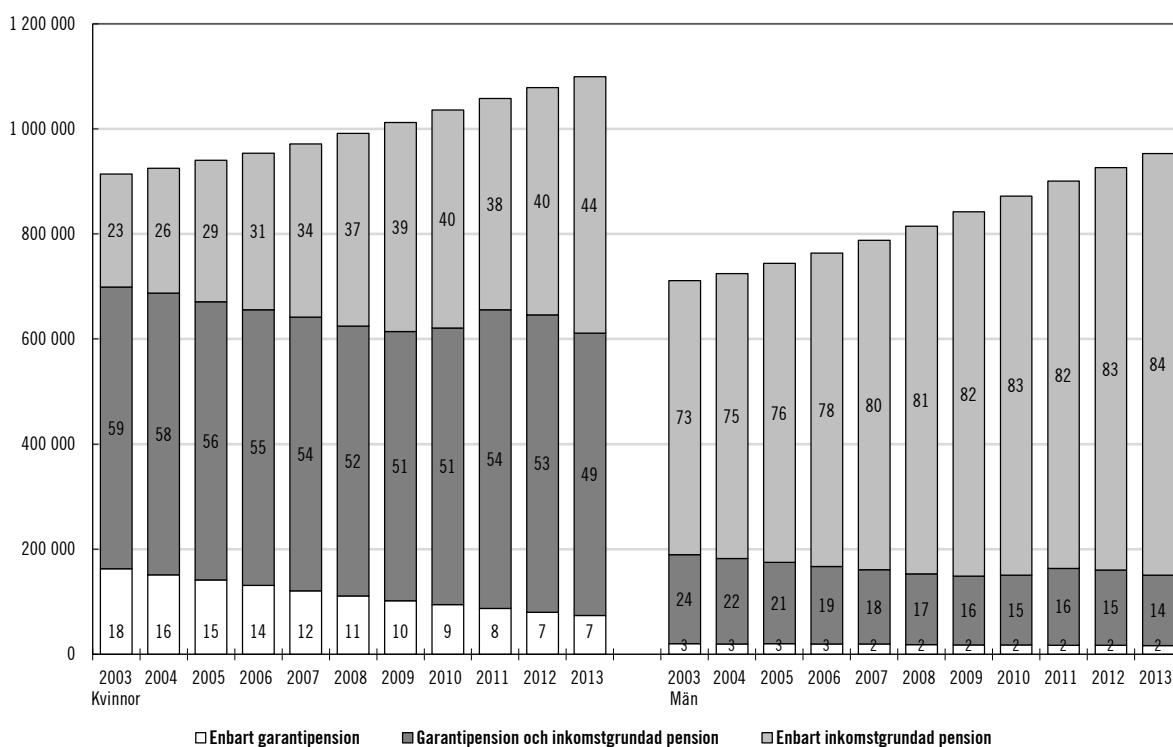
Det finns allt fler pensionärer men allt färre av dem är beroende av garantipension

Antalet ålderspensionärer ökar kontinuerligt och har ökat med drygt 425 000 personer mellan åren 2003 och 2013. Det är antalet pensionärer med inkomstgrundad pension som ökar medan antalet med garantipension minskar något.

Garantipensionen betalas ut som ett komplement till personer med låg inkomstrelaterad pension. I takt med att inträdespensionen för dem som nybeviljas ålderspension blir allt högre kommer därför garantipensionens betydelse att minska. Den kommer dock fortsätta att vara en viktig förmån för dem som har låg eller ingen inkomstrelaterad pension. År 2003 var det 77 procent av kvinnorna och 27 procent av männen som hade någon garantipension. 2013 hade andelen sjunkit till 56 procent för kvinnorna och 16 procent för männen (se diagram 3.2). Diagrammet visar tydligt den stora skillnad som finns mellan mäns och kvinnors pensionsammansättning.

Diagram 3.2 Antal och andel personer med inkomstgrundad pension och garantipension (siffrorna i staplarna avser procent)

Antal

Källa: Pensionsmyndigheten, STORE

Andelen som får garantipension är högre för kvinnor än för män, den är också högre för utrikes (42 procent) än för inrikes (34 procent) födda. Det beror på att utrikes födda i genomsnitt har arbetat färre år i Sverige och därmed har en lägre intjänad inkomstgrundad pension. Även bland utrikes födda är den långsiktiga trenden att andelen som får garantipension minskar.

Andelen som helt saknar inkomstrelaterad pension och därför enbart har allmän pension i form av garantipension har under samma period mer än halverats för kvinnor – från 18 procent 2003 till 7 procent 2013. För män har motsvarande andel sjunkit från 3 till 2 procent.

År 2011 var det första året sedan införandet som andelen garantipensionärer ökade. Det berodde på att de inkomstrelaterade pensionerna minskade både 2010 och 2011. Åren 2012 och 2013 ökade den inkomstrelaterade pensionen med följderna att andelen garantipensionärer åter minskade. Från januari 2014 ökade andelen garantipensionärer åter något i och med att den inkomstrelaterade pensionen sänktes vid års-

skiftet 2013/2014. Ökningen beräknas dock vara tillfällig då de nya ålderspensionärer som tillkommer har högre inkomstrelaterad pension än de äldre som lämnar systemet.

Garantipension kan man tidigast få från och med 65-årsdagen. Av tabell 3.4 framgår att 30 procent av 65-åringarna fick någon garantipension 2013. I förhållande till 2003 är andelen 65-åriga kvinnor med garantipension lägre 2013 medan andelen män är högre. Att andelen kvinnor med garantipension sjunker är en följd av att kvinnors arbetskraftsdeltagande och antalet arbetade timmar har ökat under de senare decennierna. De kvinnor som idag fyller 65 år har därför betydligt högre inkomstrelaterad ålderspension (tilläggs pension, inkomstpension och premiepension) än äldre kvinnor. Trots att andelen kvinnor som beviljas garantipension har minskat var det nästan tre gånger fler kvinnor än män som beviljades garantipension 2013. Det beror på att kvinnors inkomstrelaterade pension ofta är lägre än mäns.

Tabell 3.4 Andel nybeviljad garantipension bland samtliga 65-åringar, 2003-2013¹

Procent

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Andel kvinnor	54	52	52	48	45	43	41	46	51	50	45
Andel män	11	11	13	13	11	10	11	12	15	16	16
Andel samtliga	33	32	33	30	28	27	26	29	33	33	30

¹Garantipension kan betalas ut fr.o.m. 65 års ålder. Därmed visas i tabellen andelen i en kohort som nybeviljats garantipension vid 65 års ålder.
Källa: Pensionsmyndigheten, STORE samt SCB

Bostadstillägg betalas till allt färre men har en avgörande betydelse för pensionärer med små marginaler

Bostadstillägg till pensionärer (BTP) är en inkomstprövad förmån som är specifikt riktat till pensionärer med låga inkomster som har små marginaler när hyran är betald. I takt med att gruppen pensionärer får allt högre inkomster minskar därför andelen pensionärer som får bostadstillägg trendmässigt. Tillfälliga undantag för den trenden uppkommer när inkomsterna sjunker eller när bostadstillägget förbättras. Andelen pensionärer med bostadstillägg ökade därför något till följd av balanseringen 2011 och när tilläggsbeloppet i bostadstillägget förbättrades för ensamstående 2013.

Eftersom kvinnor i genomsnitt har lägre inkomster än män är det också fler kvinnor än män som har bostadstillägg. Det var 20 procent av kvinnorna som hade bostadstillägg 2013 medan motsvarande siffra för männen var 7 procent (se tabell 3.5). Till följd av kvinnors lägre inkomster är också medelbeloppet för BTP högre för kvinnor än för män. Medelbeloppet för båda könen ökar successivt, vilket främst kan hänföras till bostadskostnadsutvecklingen. Av alla ålderspensionärer med BTP utgör ensamstående kvinnor ungefär 75 procent.

Tabell 3.5 Utveckling av andel och antal pensionärer med BTP samt medelbelopp

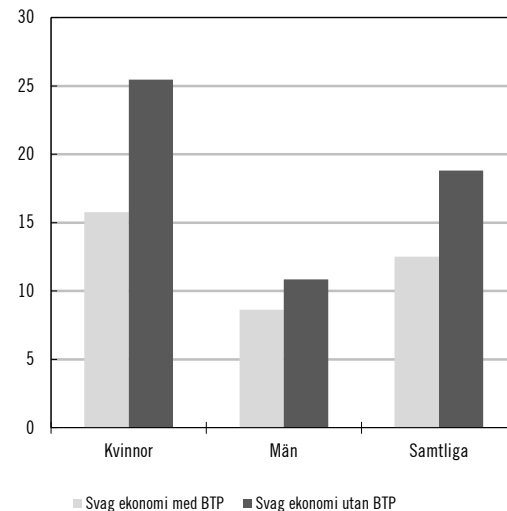
	Andel av ålderspensionärerna		Antal		Medelbelopp	
	2003	2013	2003	2013	2003	2013
Kvinnor	28	20	256 000	215 000	2 000	2 500
Män	8	7	56 000	60 000	1 500	2 200

Källa: Pensionsmyndigheten, STORE

Bostadstillägget har en avgörande betydelse för att lyfta ekonomiskt svaga pensionärer över gränsen för låg ekonomisk standard. Av diagram 3.3 framgår att andelen kvinnor med låg ekonomisk standard minskar betydligt till följd av bostadstillägget.

Diagram 3.3 Andelen personer 66 år och äldre med BTP som kommer över gränsen för låg ekonomisk standard med hjälp av BTP

Procent

Källa: Socialdepartementet, beräkningar i HEK 2012

Utöver bostadstillägget finns särskilt bostadstillägg som prövas automatiskt i samband med beräkningen av bostadstillägget. Det särskilda bostadstillägget är ett extra skyddsnet som fyller ut bostadstillägget för personer med en bostadskostnad upp till 6 200 kronor, som efter att hyran är betald inte når upp till en skälig levnadsnivå. Den skäliga levnadsnivån, som är knuten till prisbasbeloppet, uppgår 2014 till 5 353 kronor per månad för en ogift ålderspensionär. Det särskilda bostadstillägget är inkomstprövat och avräknas krona för krona mot i princip alla andra inkomster. Den som får särskilt bostadstillägg har därmed alltid som mest ett netto på just 5 353 kronor per månad när hyran är betald.

Som redovisats tidigare har den ekonomiska standarden för dem med de lägsta pensionerna förbättrats reallt under de senaste 10 åren. En konsekvens av detta är att antalet pensionärer som får särskilt bostadstillägg har minskat påtagligt under de senaste 10 åren. En ogift ålders-

pensionär med grundnivån i garantipension och en hyra på 6 200 kronor per månad har tillsammans med bostadstillägget ett netto som överstiger den skäliga levnadsnivån.

Få äldre beroende av äldreförsörjningsstöd

Äldreförsörjningsstöd (ÄFS) är det yttersta grundskyddet för personer som har fyllt 65 år. Stödet är helt inkomstprövat och garanterar alla som har fyllt 65 år och bor i Sverige en skälig levnadsnivå. De som får ÄFS är de som inte får del av fullt grundskydd i form av garantipension och bostadstillägg. Det är främst personer som inte bott de 40 år i Sverige som krävs för hel garantipension och som samtidigt inte har tillräcklig annan inkomst. Det är därför relativt få som får äldreförsörjningsstöd, drygt 17 600 personer, vilket är mindre än en procent av ålderspensionärerna. Cirka 8 procent av dem som fick ÄFS i maj 2014 är födda i Sverige.

ÄFS är skattefritt och består dels av ersättning upp till en viss skälig levnadsnivå, dels av ersättning för en skälig bostadskostnad. För 2014 är den skäliga levnadsnivån för en ogift person 5 353 kronor per månad när en skälig hyra är betald. Det beloppet är lägre än nivån för hel garantipension plus BTP.

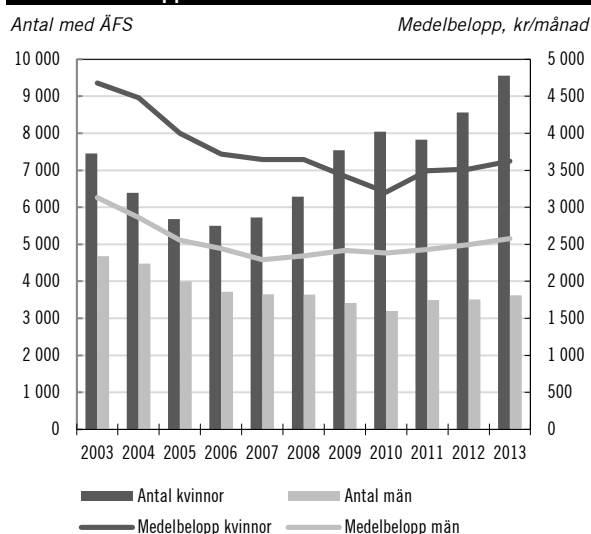
De senaste sex åren har antalet som får ÄFS ökat något och 2013 var det drygt 9 500 kvinnor och drygt 7 800 män som fick ÄFS. Att antalet ökar beror delvis på att reglerna för rätt till hel folkpension¹ (garantipension) förändrades i och med anpassningar till följd av EES-avtalet på 1990-talet. För dem som är födda 1937 eller tidigare kan hel garantipension beviljas redan efter 10 års bosättning och de får därför garantipension i stället för ÄFS. Ökningen av antalet personer med ÄFS kommer därför att fortsätta till dess att alla har garantipension enligt de bestämmelser som gäller för personer födda 1938 och senare dvs. för att få full garantipension krävs att man har varit bosatt i Sverige i minst 40 år. Inte bara antalet utan även medelbeloppet har ökat under 2013, till drygt 3 600 kronor per

månad för kvinnor och knappt 2 600 kronor per månad för män.

Ett annat skäl till ökningen är migrationsströmmar från bland annat Syrien. De flesta äldre nyanlända personerna har behov av ekonomiskt stöd och antalet personer liksom kostnaden förväntas därför öka även av det skälet under de kommande åren.

Att antal och kostnader ökar är således inte ett tecken på att äldre generellt får det sämre utan orsakas av att fler över 65 inte omfattas av det ordinarie grundskyddet i form av garantipension och bostadstillägg.

Diagram 3.4 Utvecklingen av antalet personer med ÄFS samt medelbelopp

Källa : Pensionsmyndigheten, STORE

Målkonflikten mellan ett starkt grundskydd och drivkrafter till arbete

Resultatredovisningen visar betydelsen av ett starkt grundskydd för pensionärer med de lägsta inkomsterna – många äldre slipper vara ekonomiskt utsatta tack vare grundskyddet. Förekomsten av ett inkomstprövat grundskydd innebär dock att man måste tjäna in en betydande grad av inkomstgrundad pension innan den totala pensionen efter skatt ger särskilt mycket mer än grundskyddsnivån. Upp till grundskyddsnivån (garantipension och bostadstillägg) är därför marginaleffekten mycket hög, dvs. en extra intjänad inkomst ger ofta ett mycket marginellt tillskott till pensionen efter skatt och hänsyn till bostadstillägg.

Effekten av att ha en garanterad nivå på pensionen är att de som har en liten inkomst-

¹ Folkpension var grundskyddet i det tidigare pensionssystemet (ATP-systemet) som i och med pensionsreformen ersattes av garantipensionen.

grundad pension kommer att få lika mycket i total allmän pension som de som inte har någon inkomstgrundad pension. Ensamstående pensionärer som har garantipension på runt 8 000 kronor per månad och en inkomstgrundad pension på upp till en viss nivå får alla lika mycket dvs. runt 8 000 kronor eftersom varje extra krona de får i inkomstrelaterad pension ger motsvarande mindre i garantipension. Efter en viss nivå får de behålla mer av sin garantipension.²

En hög sysselsättning är en förutsättning för att upprätthålla välfärden och det är därför väsentligt att socialförsäkringssystemen så långt som möjligt har drivkrafter för arbete eller åtminstone inte motverkar detta. Höga margineffekter är därför inte önskvärda vare sig under förvärvslivet eller när den inkomstgrundade pensionen betalas ut.

Samtidigt finns starka fördelningsskäl för ett bra grundskydd för den som inte har kunnat tjäna in egen pension – ett grundskydd som dock inte bör lämnas till dem som har egen förmåga att försörja sig. Grundskyddet behöver därför trappas av mot den inkomstgrundade pensionen och med ett bra grundskydd krävs en brant avtrappning om inte grundskyddet även ska ges till dem med högre inkomster.

Sammantaget finns en inbyggd mållkonflikt mellan målen om ett bra grundskydd och låga margineffekter i fråga om inkomstgrundad pension. Ofrånkomligen går dessa inte fullt ut att kombinera.

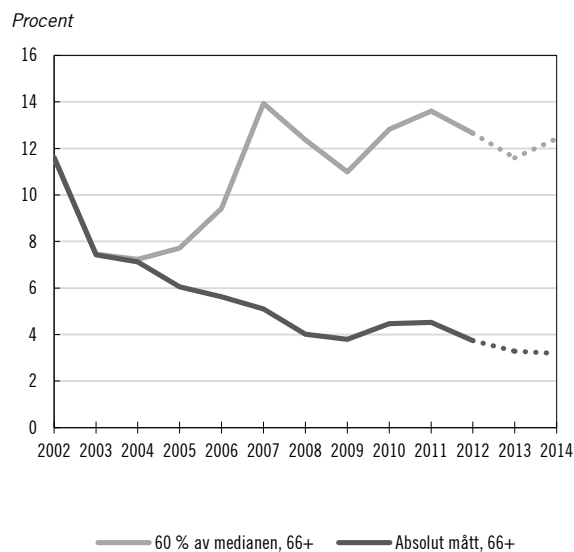
Andelen med låg ekonomisk standard är relativt konstant över tid

Låg ekonomisk standard beskrivs ofta i relativa termer, dvs. i förhållande till den övriga befolkningens ekonomiska standard. Internationellt sätts gränsen för låg ekonomisk standard oftast till 60 procent av medianinkomsten för befolkningen, dvs. man anses vara ekonomiskt utsatt om inkomsten är lägre än så. Relativa mått visar alltså hur den aktuella gruppen förhåller sig till övriga. Det kan t.ex. medföra att en förändring i

den disponibla inkomsten för dem som är förvärvsaktiva (t.ex. höjd eller sänkt skatt) gör att andelen pensionärer enligt måttet låg ekonomisk standard påverkas, trots att deras ekonomiska situation inte har påverkats alls. Relativa mått måste alltid tolkas med detta i åtanke.

Av diagram 3.5 framgår att andelen med låg ekonomisk standard bland äldre har ökat relativt sett fram till 2011 medan andelen med låg ekonomisk standard mätt i absoluta termer har minskat.

Diagram 3.5 Andelen personer med låg ekonomisk standard bland dem över 65 år, relativt och absolut i procent.¹ Prognos 2013 och 2014

Källa: Socialdepartementet, beräkningar i HEK 2012

¹ Det relativa måttet är andelen personer som har en disponibel inkomst per konsumtionsenhet som är mindre än 60 procent av medianen. Det absoluta måttet är andelen personer under den relativa fattigdomsgränsen ett visst basår (här 2002) uppräknat med inflationen.

Förklaringen till detta är att medianinkomsten för hela befolkningen har ökat mer än inkomsterna för pensionärerna med den sämsta ekonomin. Den viktigaste förklaringen till detta är jobbskatteavdragets införande, som innebar förbättringar för de yrkesverksamma men inte för pensionärerna och i relation till de yrkesverksamma fick därmed pensionärerna det sämre. För 2012 har andelen med låg ekonomisk standard minskat och denna utveckling väntas fortgå under 2013. Förklaringen är här bland annat de reala pensionsuppräknningar som skedde 2012 och 2013. För 2014 beräknas andelen åter öka, vilket huvudsakligen förklaras av de pensions-sänkningar som följde av 2014 års indexering och det femte steget i jobbskatteavdraget.

För att närmare undersöka vilka inom gruppen över 65 år som riskerar få en låg ekonomisk

² Det är 100 % margineffekter upp till en inkomstgrundad pension på cirka 4 500 kronor per månad.

standard har tabell 3.6 indelats efter ålder, kön och ensamstående/sammanboende. Där framgår att det inom alla åldersgrupper främst är ensamstående som har låg ekonomisk standard. Inom alla åldersgrupper har också en större andel kvinnor än män låg ekonomisk standard.

Bland pensionärerna är det de äldsta ensamstående kvinnorna som i störst utsträckning riskerar att få en låg ekonomisk standard, 29 procent 2014. Andelen har ökat med en procentenhet sedan 2011.

Tabell 3.6 Andelen personer med låg ekonomisk standard i olika grupper, prognos 2014

Ålder	Boende	Andel med låg ekonomisk standard prognos 2014		Andel med låg ekonomisk standard 2014 jämfört med 2011	
		Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
66-79					
Ensamstående		23	17	1	-1
Sammanboende		4	4	-1	0
80+					
Ensamstående		29	19	1	-4
Sammanboende		5	5	-2	-4
0-65					
Ensamstående		28	25	1	0
Sammanboende		9	9	0	0

Källa: Socialdepartementets beräkningar i HEK, 2012

Av tabell 3.7 framgår att andelen med låg ekonomisk standard bland personer äldre än 65 år är högst för gruppen som är utrikes födda, 23 procent för kvinnor och 22 procent för män. Dock har andelen med låg ekonomisk standard minskat sedan 2011, med 3 respektive 6 procentenheter.

Tabell 3.7 Andelen personer äldre än 65 år med låg ekonomisk standard bland utrikes och inrikes födda, prognos 2014

	Andel med låg ekonomisk standard prognos 2014		Andel med låg ekonomisk standard 2014 jämfört med 2011	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Utrikes födda 66+	23	22	-3	-6
Inrikes födda 66+	15	7	0	-1
Samtliga 66+	16	9	-1	-1
Samtliga 0-65	15	14	0	0

Källa: Socialdepartementets beräkningar i HEK, 2012

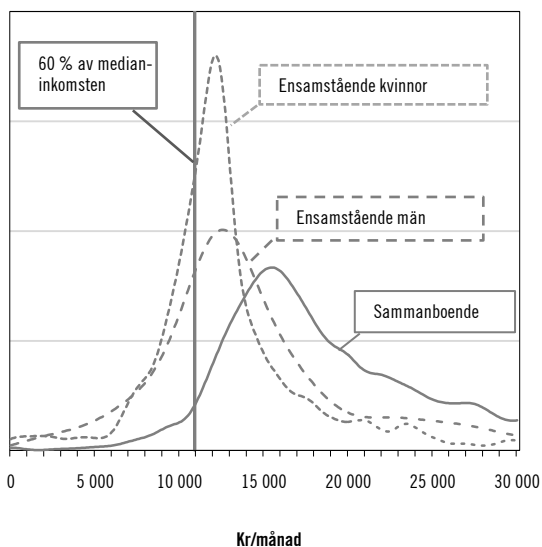
Pensionen och dess nivå är en spegling av vad en individ tjänat in under förvärvslivet. För den som varit heltidsarbetande under i princip hela sin förvärvsaktiva ålder blir den inkomstgrundade pensionen normalt tillräckligt hög för att inte ligga under gränsen för låg ekonomisk standard. De som ligger under gränsen tillhör alltså som regel andra kategorier. Exempel på sådana grupper är äldre ensamstående kvinnor och utrikes födda som ofta har haft ett kortare eller mer varierat intjänande. För gruppen äldre kvinnor beror det på att kvinnor tidigare förvärvsarbetade i lägre grad och för gruppen utrikes födda beror det på en lägre andel som har ett helt arbetsliv med intjänade till följd av att man invandrat senare i livet.

Många pensionärer har inkomster nära 60 procent av medianinkomsten

En pensionär som enbart har garantipension och bostadstillägg har som tidigare nämnts en ekonomisk standard som ligger nära gränsen 60 procent av medianinkomsten. Det innebär också att det finns en förhållandevis stor grupp som ligger nära gränsen för låg ekonomisk standard.

Alla pensionärer har dock inte enbart inkomst från grundskyddet. De flesta har även andra inkomster och därutöver även varierande bostadskostnader. Av diagram 3.6 framgår fördelningen i ekonomisk standard, där alla inkomster ingår för ålderspensionärer 2014. Diagrammet visar att många pensionärer, och då främst ensamstående kvinnor, ligger runt gränsen för låg ekonomisk standard. Bland sammanboende befinner sig 4 procent i ett intervall mellan 1 000 kronor under och över 60 procent av medianen. Motsvarande andel för ensamstående kvinnor och ensamstående män är 28 respektive 19 procent. Sammantaget visar diagrammet att även små förändringar i befolkningens inkomster, och därmed små förändringar i 60 procent av medianinkomsten, medför stora förändringar i andelen pensionärer med låg ekonomisk standard. Omvänt behövs också endast små förändringar av pensionärernas inkomster för att förändra andelen med låg ekonomisk standard.

Diagram 3.6 Fördelning i ekonomiskt standard bland ålderspensionärerna i förhållande till 60 procent av medianinkomsten per månad 2014

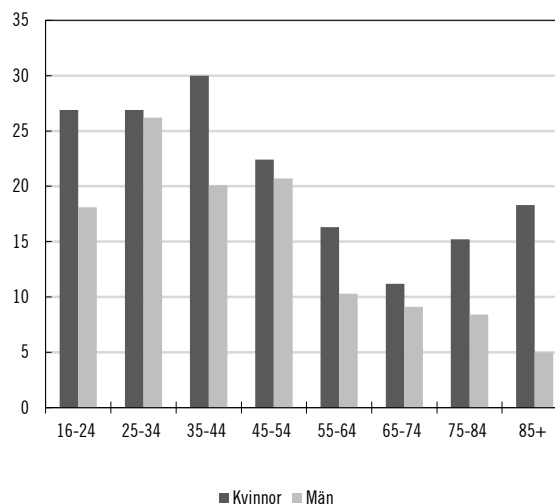

Källa: Socialdepartementet, beräkningar i HEK 2012

Pensionärerna kan i hög grad hantera oförutsedda utgifter

Statistiska centralbyrån (SCB) har undersökt andelen i befolkningen som inte klarar att betala en oförutsedd utgift på 10 000 kronor. Av diagram 3.7 framgår att det i gruppen som är äldre än 65 år är en lägre andel som inte klarar en sådan utgift än det är i övriga grupper. Undantaget i de äldre grupperna är kvinnor över 85 år, där det är ca 18 procent som anger att de inte klarar en oförutsedd utgift av den angivna storleken. Genomgående i alla åldersgrupper är det en högre andel bland kvinnorna än bland männen som saknar kontantmarginal. Det är vanligare att yngre saknar kontantmarginal. I åldersgruppen 25–34 år är det drygt var fjärde jämfört med ca var tionde i åldersgruppen 65–74 år.

Diagram 3.7 Andel som saknar kontantmarginal, 10 000 kronor, 2012

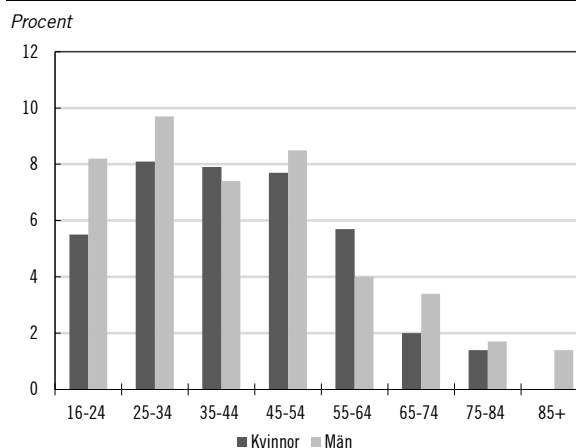

Källa: SCB, EU-SILC/ULF, 2010 och 2011

Anm: Saknar mindre kontantmarginal om Nej-svar på frågan: "Skulle du/ditt hushåll inom en månad klara av att betala en oväntad utgift på 10 000 kronor utan att låna eller be om hjälp?"

SCB har också undersökt andelen som haft ekonomiska problem på så sätt att de kommit efter med betalningen av sitt boende. Av diagram 3.8 framgår att den andelen är betydligt lägre bland de äldre än i övriga åldersgrupper. Den högsta andelen bland de äldre är män i gruppen 65–74 år, där drygt tre procent inte kunnat betala sitt boende.

Diagram 3.8 Andel som haft ekonomiska problem i olika åldersgrupper 2012

Källa: SCB, EU-SILC/ULF, 2010 och 2011

Anm: Ekonomiska problem om JA-svar på någon av följande tre frågor: "Har det under de senaste 12 månaderna hänt att du/ni kommit efter med betalningen av...

...avgiften till bostadsrättsföreningen/hyran för bostaden?

...räntor och amorteringar för bostaden?

...räkningar för el, gas, telefon, vatten, sophämtning eller liknande?"

Liten andel av den äldre befolkningen med ekonomiskt bistånd

Ytterligare ett sätt att undersöka den ekonomiska situationen är att studera andelen som har ekonomiskt bistånd. Av tabell 3.8 framgår att det är en väldigt låg andel bland den äldre befolkningen som under någon period 2013 haft ekonomiskt bistånd, 0,4 procent av kvinnorna och 0,6 procent av männen. Det är en något högre andel bland utrikes födda som har haft ekonomiskt bistånd, 1,7 procent av kvinnorna och 3,2 procent av männen. Andelen med långvarigt ekonomiskt bistånd är relativt sett lägre bland dem över 65 år än bland den övriga befolkningen.

Det är också ett tecken på att grundskyddet inom det allmänna pensionssystemet fungerar som avsett eftersom dessa grupper då antagligen istället har inkomster därifrån. Äldreförsörjningsstödet är också utformat för att äldre inte ska behöva ekonomiskt bistånd.

Tabell 3.8 Andel av befolkningen i olika åldrar med ekonomiskt bistånd, 2013

	Andel av befolkningen		Andel med långvarigt ekonomiskt bistånd		Andel bland utrikes födda	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
20-29	6,5	6,7	1,8	1,8	14,9	14,5
30-49	4,4	4,0	2,0	1,7	12,0	10,4
50-64	2,6	3,1	1,5	1,6	9,2	9,6
65+	0,4	0,6	0,0	0,1	1,7	3,2

Källa: Socialstyrelsen och SCB:s befolkningsstatistik

3.4.3 Analys och slutsatser – ersättning vid ålderdom

Antalet ålderspensionärer ökar påtagligt till följd av stora årskullar som lämnar arbetslivet och en stadigt ökande medellivslängd. Utgifterna för ålderspension stiger därmed också. Mellan 2014 och 2015 beräknas utgifterna för de inkomstgrundade pensionerna öka med 5 procent, trots att inflationen är nära noll och pensionsuppskrivningarna är knappt 1 procent.

Samtidigt med denna ökning av den inkomstgrundade ålderspensionen förväntas utgifterna för grundskyddet till äldre minska med nästan 3 procent mellan 2014 och 2015. En viktig förklaring till detta är att de nya pensionärer som träder in i systemet har betydligt högre pensio-

ner än de som lämnar systemet. Sett som grupp blir pensionärerna alltså allt fler och har allt bättre inkomster.

Även om behovet av grundskyddet minskar, trots allt fler pensionärer, visar analyserna att förmånerna har en mycket stor betydelse för att upprätthålla en rimlig ekonomisk standard för de som får dem och att de lyfter många pensionärer över gränsen för ekonomisk utsatthet.

Ett delmål för utgiftsområdet är att pensionärer med låg eller ingen inkomstgrundad pension ska garanteras ett värdesäkrat grundskydd. Att behovet av grundskydd minskar är positivt men inte i sig ett tecken på att målet är uppfyllt. För detta krävs också att de som får del av grundskyddet över tid faktiskt också behåller ett värdeskydd.

Analyserna i detta avsnitt visar att den allmänna pensionen efter skatt under de senaste 10 åren ökat reallt på alla inkomstnivåer. De med de lägsta inkomsterna har haft den procentuellt sett bästa ekonomiska utvecklingen och har under denna period fått en real förbättring med 12 procent. Eftersom målet för utgiftsområdet är att garantera ett värdesäkrat grundskydd bör målet för utgiftsområdet därför kunna anses vara uppfyllt.

3.4.4 Resultat – ersättning vid dödsfall

Ersättning vid dödsfall omfattar anslaget Efterlevandepension till vuxna. Inom anslaget finns omställningspension och änkepension. Förmånerna syftar för båda förmånssystemen till att ge ett rimligt skydd för efterlevande vid dödsfall. Syftena är emellertid lite olika och speglar behovet för olika tidsåldrar och olika generationer. Änkepensionen lämnas endast till efterlevande kvinnor och är i sin grund livsvarig. Den speglar en tid då förvärvsmönstren för kvinnor och män i väsentlig grad var olika och kvinnor var ekonomiskt beroende av sina män. Det finns visserligen allttjämt skillnader i livsmönster men det har skett dramatiska förändringar, vilket motiverar en övergång till en könsneutral och tidsbegränsad omställningspension. Omställningspensionen är just en omställningsförsäkring och tidsbestämd för att under tiden omedelbart efter ett dödsfall lämna ekonomiskt stöd för att klara omställningen från två inkomster till en inkomst. Sammantaget kan sägas att änkepensionens

syften är bakåtblickande medan omställningspensionens syften speglar nutid och framtid.

Omställningspensionen betalas ut till efterlevande kvinnor och män under en period på 12 månader, dock längst fram till dess att den efterlevande fyller 65 år. Om det finns barn under 18 år i hushållet finns möjlighet att betala ut förlängd omställningspension i ytterligare tolv månader. Om det finns barn under tolv år i hushållet kan pensionen förlängas till dess det yngsta barnet har fyllt tolv år.

Omställningspensionen är inkomstrelaterad och är beroende av den avlidne makens/makans intjänade pensionsbehållning. Den som har låg eller ingen omställningspension alls kan också få garantipension till omställningspension.

Änkepension betalas ut till efterlevande kvinnor. Reglerna är bl.a. beroende av änkans ålder och tidpunkt för giftermålet. Änkepensionen avskaffades i princip från och med januari 1990, men kan genom långtgående övergångsregler fortfarande beviljas.

Det finns även efterlevandepension till barn i form av barnpension och efterlevandestöd. Dessa förmåner redovisas under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.

Änkepensionen är fortfarande den dominerande efterlevandepensionen

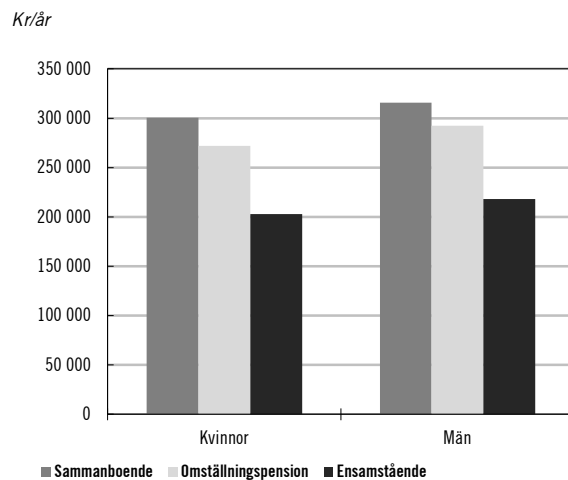
I december 2013 fanns drygt 298 000 kvinnor med änkepension jämfört med drygt 6 500 personer med omställningspension inklusive förlängd omställningspension. Utgifterna för änkepension uppgick till ca 13 miljarder kronor 2013 medan kostnaderna för omställningspensionen var knappt 0,7 miljarder kronor. Änkepensionen utgör således största delen av kostnaderna för efterlevandepensionen trots att den har avskaffats och kommer att fortsätta göra det i många år framöver. Att änkepensionen dominerar förklaras i hög utsträckning av att omställningspension ofta betalas ut under ett år medan änkepension betalas ut under fler år och i många fall livsvarigt.

Även om betydligt färre får omställningspension, är de belopp de får i genomsnitt högre. Under 2013 var medelbeloppet per månad för omställningspension cirka 7 500 kronor jämfört med i änkepension cirka 3 600 kronor.

Om man jämför den ekonomiska standarden för sammanboende kvinnor, kvinnor med änke-

pension och ensamstående kvinnor som inte har efterlevandepension (diagram 3.9) ser man att de sammanboende kvinnorna har den högsta ekonomiska standarden. Kvinnor med änkepension har högre standard än övriga ensamstående kvinnor (cirka 52 000 kronor per år) före 65 års ålder, men därefter krymper skillnaden (till cirka 9 000 kronor per år). Detta beror på att garantipension till änkepension upphör vid 65 år och på att den inkomstrelaterade änkepensionen för kvinnor födda 1930 eller senare samordnas med kvinnans ålderspension i form av tilläggs- och inkomstpension.

Diagram 3.9 Ekonomisk standard¹ för änkor jämfört med övriga kvinnor 2012

Källa: Socialdepartementet, beräkningar i HEK 2012

¹ Individens ekonomiska standard är hushållets disponibla inkomst justerad efter familjestorlek.

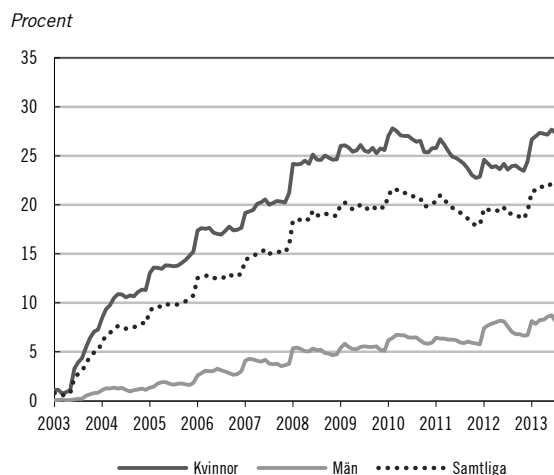
Kvinnor har högre omställningspension än män

Kvinnornas omställningspension är oftast högre än männens. Det beror på att avlidna män i genomsnitt har högre inkomster än avlidna kvinnor och att män därför i högre grad också får garantipension. Endast 8 procent av männen med omställningspension hade i augusti 2014 en så hög inkomstrelaterad omställningspension att garantipension inte betalas ut. Motsvarande andel för kvinnorna var 28 procent.

Andelen med enbart inkomstrelaterad omställningspension ökar trendmässigt. Den långsiktiga ökningen beror till största delen på övergångsregler och en förändrad sammansättning av gruppen som får omställningspension, men också på den reala inkomstökning som skett under perioden. De balanseringar som skett under senare år innebär dock också att

pensionsrätterna skrivs ner. Det påverkar i sin tur den inkomstrelaterade omställningspensionen som beräknas utifrån intjänad ålderspension. Den ökande trenden har därför tillfällig brutits under de år som balanseringen verkar.

Diagram 3.10 Andel med enbart inkomstrelaterad omställningspension (inkl. förlängd omställningspension), 2003 – augusti 2014

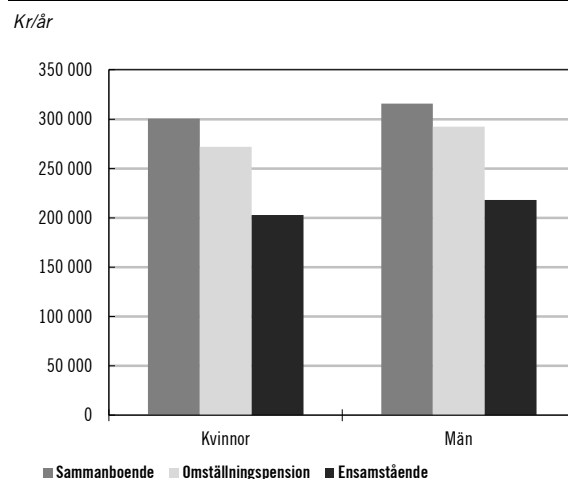

Källa: Pensionsmyndigheten, STORE

Efterlevandepensionen höjer den ekonomiska standarden för ensamstående kvinnor och män

En jämförelse av ekonomisk standard för ensamstående kvinnor och män med omställningspension, för sammanboende och övriga ensamstående kvinnor och män visas i diagram 3.11. Ingen av grupperna har minderåriga barn. Av diagrammet framgår att kvinnor och män med omställningspension har en ekonomisk standard närmare sammanboende än övriga ensamstående. Såväl kvinnor som män med omställningspension hade 2012 en ekonomisk standard som var cirka 70 000 kronor eller cirka 30 procent högre än för övriga ensamstående kvinnor och män.

Diagram 3.11 Ekonomisk standard¹ för kvinnor och män med omställningspension jämfört med sammanboende och övriga ensamstående 2012

Källa: Socialdepartementet, beräkningar i HEK 2012
Individens ekonomiska standard är hushållets disponibla inkomst justerad efter familjestorlek.

Liknande skillnad återfinns även för ensamstående män och kvinnor med barn som har omställningspension/förlängd omställningspension och övriga ensamstående med barn.

3.4.5 Analys och slutsatser – ersättning vid dödsfall

Ett delmål för utgiftsområdet är att efterlevande make ska ges ett rimligt ekonomiskt stöd för att klara omställningen efter ett dödsfall.

Utgiftsområdet inkluderar två olika förmåner som speglar olika tider och därmed är mycket olika till sin konstruktion. Änkepensionen är under avveckling sedan 1990 men dominerar ändå stort i såväl antal som belopp. Det beror på att den speglar en tid då efterlevandepension var liktydigt med livsvarig änkepension till kvinnor som ofta inte hade någon annan försörjning. Omställningspensionens syfte är i stället att fungera som en omställningsförsäkring och är anpassad till det samhälle och de livsmönster vi nu har.

Eftersom syftet med förmånerna är så olika måste bedömningen av måluppfyllelse ske med hänsyn till detta. I fråga om änkepensionen bidrar den till att änkor i genomsnitt har en något högre ekonomisk standard än ensamstående kvinnor utan änkepension och kan därmed sägas uppfylla sitt syfte. När det gäller omställningspensionen syftar den inte till en livslång ersättning utan förutsätter att människor ställer om sitt liv efter de nya förutsättningarna.

Omställningspensionen beräknas som andel av den avlidnes intjänade ålderspension. Till följd av att män i genomsnitt har en högre inkomst blir omställningspensionen i genomsnitt högre för kvinnor än för män, vilket bidrar till en viss utjämnande effekt. Både kvinnor och män med omställningspension har en ekonomisk standard som ligger närmare sammanboendes ekonomiska standard än ensamståendes, vilket indikerar att stödet fyller sin funktion.

3.4.6 Resultat – Pensionsmyndigheten

Målgruppsanpassad information och stärkt konsumentperspektiv

Den förra regeringen har gett Pensionsmyndigheten som mål att stärka pensionssparare och pensionärer i deras roll som konsumenter genom vägledning som är anpassad till individens behov och livssituation. Myndighetens informationsgivning utvecklas nu för att kunna ge vägledning om hela pensionen, genom utveckling av informationsmaterial och kompetensutveckling för personalen. Pensionsmyndigheten har inlett ett arbete med att målgruppsanpassa sin information, det gäller bl.a. informationsträffar för blivande pensionärer och det orange kuvertet som fått målgruppsanpassad information på webben. Pensionsmyndigheten har också gjort riktade insatser för prioriterade grupper; kvinnor 40–55 år med låg inkomst, egenföretagare och personer med andra modersmål än svenska. Inom ramen för konsumentskyddsarbetet samverkar Pensionsmyndigheten med Finansinspektionen och Konsumentverket, bl.a. om klagomål från konsumenter. Pensionsmyndigheten deltar även i mediedebatter om bl.a. pensionsprodukter för att värna pensionsspararnas intressen.

Allt fler gör pensionsprognoser

Antalet registrerade användare på minpension.se har fortsatt öka (från 1,7 till 1,9 miljoner under 2013) och täckningsgraden på informationen är nu god (92 procent av tjänstepensionskapitalet och 83 procent av det privata pensionskapitalet är anslutet till minpension.se). Pensionsmyndigheten i samverkan med Svensk Försäkring verkar för att förbättra och utveckla informations-

leveranserna så att prognoserna ska bli mer helhetstäckande och möjliggöra simuleringar. Pensionsmyndighetens kontakter med pensionärer och pensionsparare har ökat i antal i nästan alla kanaler under 2013.

Under våren 2014 genomförde Pensionsmyndigheten informationskampanjen Prognos till alla, vilket resulterade i att minpension.se fick fler nyregistrerade användare än tidigare år, en ökning med en tredjedel. Kampanjen har varit särskilt framgångsrik i att nå prioriterade grupper; kvinnor, yngre och låginkomsttagare har i större utsträckning börjat göra prognoser för sin pension.

Förtroendet för Pensionsmyndigheten har ökat under året både hos pensionärer och pensionssparare, och fler tycker nu att myndigheten lyckas med att göra pensioner enklare. Kundnöjdheten är i nivå med tidigare år och ligger strax över genomsnittet för andra jämförbara myndigheter.

Produktivitetsökningar inom handläggningen

Under 2013 har Pensionsmyndighetens tidigare ansträngningar med att automatisera och förenkla handlägningsprocesserna börjat ge tydliga effekter. Myndigheten har under året lyckats med att uppnå produktivitetsökningar inom nästan alla ärendeprocesser. Kostnaderna för ärendehantering har även minskat under året. Det beror till större delen på minskade avskrivningskostnader men även på att man klarar sig med färre handläggare. Pensionsmyndigheten har samtidigt fortsatt problem med handläggningen av bostadstillägg och återkrav, där myndigheten inte når upp till sina egna målnivåer. Inom bostadstillägg har dock handläggningstiderna stabiliserats på en lägre nivå och inom återkravsprocessen har myndigheten höjt kvaliteten både vad avser att ta rätt beslut och hanteringen i övrigt. Handläggningen av omprövningar, som tidigare har varit ett problemområde, uppvisar nu stabilt goda resultat i både kvalitet och handläggningstider.

Mörkertalet inom bostadstillägg

Alla pensionärer som är berättigade till tilläggsförmånerna bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd ansöker inte om dem. Det finns ett så kallat

mörkertal, ett okänt antal pensionärer som skulle få dessa förmåner om de ansökte om dem. Riksrevisionen har i sin rapport Bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd till pensionärer – när förmånerna fram? (RiR 2013:7) beräknat storleken på mörkertalet och även rekommenderat regeringen och Pensionsmyndigheten att arbeta för att minska mörkertalet.

Den förra regeringen har gett Pensionsmyndigheten i uppdrag att bedöma storleken på mörkertalet och redovisa åtgärder för att minska mörkertalet. Enligt de beräkningar som Pensionsmyndigheten har gjort uppgår mörkertalet inom bostadstillägg till 115 000 personer eller 31 procent av de berättigade. Av dessa skulle 39 000 personer få högst 500 kronor i månaden i bostadstillägg, medan 11 000 personer skulle få 2 000 kronor eller mer. Eftersom förmögenhetsuppgifter inte finns tillgängliga blir beräkningarna dock osäkra. Mörkertalet för äldreförsörjningsstöd beräknas till 48 500 personer, varav knappt hälften bedöms vara berättigade även till bostadstillägg.

Pensionsmyndigheten sprider information om bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd genom informationsträffar och utbildning för bl.a. pensionärsorganisationer och arbetar aktivt för att få in information i nyheter och andra medier. Ett pilotprojekt under våren 2014 har varit att kontakta pensionärer via telefon för att fråga och informera om bostadstillägg. I de fall en pensionär kan vara berättigad erbjuder myndigheten att direkt hjälpa till att fylla i ansökan. Projektet har mött positiva reaktioner från pensionärerna, även om det visat sig att de flesta inte varit berättigade till bostadstillägg på grund av sin förmögenhet. Erfarenheterna från pilotprojektet ska användas för att utforma ytterligare åtgärder. Pensionsmyndigheten anser att enklare regler, ansökningsförfarande och tydligare kommunikation är viktigt för att minska mörkertalet.

Fortsatt utveckling av verksamheten

Pensionsmyndigheten har under året lagt ut två olika beräkningsmodeller som är allmänt tillgängliga på hemsidan. Pensionsmodellen är en simuleringsmodell som myndigheten har byggt för att kunna beräkna inkomst- och premiepensionssystemens finansiella ställning och den allmänna pensionsnivån. Myndigheten har även

tagit fram en typfallsmodell som gör det möjligt att beräkna pensionsutvecklingen för enskilda individer, något som har efterfrågats av journalister och opinionsbildare.

Pensionsmyndigheten deltar i regeringsprojektet Jämställdhetsintegrering i myndigheter (JIM) och har under 2014 genomlyst verksamheten inom områdena bemötande, myndighetsutövning, statistik och analys, myndighetsöverskridande samarbete och regelförenklingar.

Kontrollverksamheten

Pensionsmyndigheten har utformat och etablerat sin kontrollverksamhet sedan myndighetens tillkomst för fem år sedan. Pensionsmyndighetens kontrollverksamhet utgörs av kontinuerliga kvalitetskontroller av ärendehantering, riktade kvalitetskontroller som är mer djupgående, utbetalningskontroller och kontrollutredningar, dvs. utredningar vid misstanke om brott. Kontrollerna kan vara manuella eller automatiska, dvs. integrerade i it-systemen. Pensionsmyndigheten fokuserar i kontrollarbetet på att värdera risker och ta fram förmåns- och individanpassade kontrollrutiner.

När tillsvidarebeslut infördes för bostadstillägg i november 2012 innebar det att de flesta inte längre behöver lämna in förnyade ansökningar. Pensionärerna är dock skyldiga att anmäla ändrade förhållanden som påverkar rätten till eller storleken på förmånen, t.ex. civilstånds- och inkomstförändringar.

Pensionsmyndigheten bedömer att felaktiga utbetalningar inom bostadstillägg till stor del beror på oavsiktliga fel från pensionärerna som saknar kunskap om anmälningsskyldigheten. Därför har efterkontrollerna blivit en viktig del i handläggningen för att säkerställa att felaktiga utbetalningar inte sker.

ISF har publicerat en rapport om hanteringen av bostadstillägg (ISF 2014:14) där myndigheten bedömer att Pensionsmyndigheten i större utsträckning behöver analysera resultaten av efterkontrollerna, både för att ta fram effektiva kontroller och för att identifiera grupper med låg anmälningsbenägenhet.

Ett längre avsnitt om Pensionsmyndighetens kontrollverksamhet återfinns i budgetpropositionen för 2014 (prop. 2013/14:1).

Internationell samordning

En samlad resultatredovisning angående internationell samordning av sociala trygghetssystem ges under utgiftsområde 10 avsnitt 3.4.2 för hela socialförsäkringsområdet gemensamt.

3.4.7 Analys och slutsatser – Pensionsmyndigheten

Ett delmål för utgiftsområdet är att informationsgivningen ska ge pensionsspararna goda möjligheter att bedöma sin samlade framtida pension och vad som påverkar den. Regeringens bedömning är att Pensionsmyndigheten arbetar väl med informationsmålet. Antalet registrerade användare på minpension.se ökar stadigt och kvaliteten på informationen och täckningen av pensionskapitalet förbättras efterhand. Pensionsmyndigheten har även utvecklat verksamheten för att kunna ge pensionsspararna vägledning om hela pensionen. Regeringen ser mycket positivt på resultaten av satsningen Prognos till alla. Typfallsmodellen som nu är tillgänglig för alla är ett viktigt utbildningsverktyg som kan bidra till att öka förståelsen för vad som påverkar pensionen. Regeringen avser att fortsatt följa resultaten av myndighetens informations- och konsumentskyddssatsningar, för vilka Pensionsmyndigheten har tilldelats extra medel för 2014–2017.

Ett annat delmål är att administration och förvaltning av ålderspensionssystemet ska bedrivas med låga kostnader och till nytta för pensionärer och pensionssparare. Regeringens bedömning är att handläggningen av ålderspension och pensionsrelaterade förmåner i stort fungerar väl. Pensionsmyndigheten har lyckats åtgärda de tidigare problemen inom omprövningsverksamheten och har fått till stånd en stabil och god utveckling. Vad gäller de kvarstående problemområdena så kommer regeringen fortsatt följa utvecklingen av handläggningen av bostadstillägg och återkrav och föra en diskussion med myndigheten om nödvändiga åtgärder. Pensionsmyndigheten har även lyckats öka produktiviteten i handläggningen. Regeringen bedömer att kontrollverksamheten fungerar väl, men vill fortsatt följa utvecklingen av efterkontrollerna inom bostadstillägg.

3.5 Politikens inriktning

Ett stabilt pensionssystem är grunden för ett långsiktigt pensionssystem

Den ekonomiska tryggheten för äldre är en central komponent i en välfärdsstat. Den ska inte bara ge faktisk trygghet för den som redan är gammal utan också ge ett trovärdigt löfte under förvärvslivet om att det kommer att finnas en ekonomisk trygghet även den dag dagens unga lämnar förvärvslivet. Löftet om att det även i framtiden finns en grundläggande pension är ett viktigt skäl för en allmän och obligatorisk pensionsförsäkring. För trovärdigheten i det löftet är en politiskt bred överenskommelse och ett finansiellt hållbart system väsentligt. Ett sådant system har Sverige och övertygelsen om att det systemet i sina väsentliga delar kommer att bestå när dagens unga går i pension vilar på en mycket solid grund.

För närvarande pågår en bred översyn av olika delar av pensionssystemet, som också sker i brett politiskt samförstånd. Även ett bra pensionssystem måste underhållas med hänsyn till förändrade förutsättningar om systemets trovärdighet ska bibehållas. Det arbetet kommer att fortsätta men innebär inte på något vis att systemets grundläggande principer förändras.

Arbete är grunden för en bra pension och för en rimlig grundtrygghet

Arbete är grunden för all välfärd, för ett hållbart pensionssystem och för rimliga pensionsnivåer. Ett bra pensionssystem bygger därför på arbetslinjen och en hög sysselsättning. I det ligger också ett arbetsliv som matchar en allt längre levnadstid. Medellivslängden stiger relativt snabbt men kompenseras inte i tillräcklig grad av ett längre arbetsliv. Den utvecklingen är inte hållbar vare sig för samhället eller för våra pensioner. Ett starkt fokus för regeringen är därför arbete med åtgärder som förlänger arbetslivet och leder till fler arbetade timmar. Det handlar då om en serie åtgärder som dels rör åtgärder som förbättrar möjligheten för fler att jobba mer och längre och dels om att förändra åldersgränser i och kring pensionssystemet. Redan i dag finns möjligheter till ett längre och mer flexibelt pensionsuttag än vad som faktiskt

utnyttjas. Höjda åldersgränser kan därför fungera som en signal om behovet av ett längre arbetsliv för att upprätthålla rimliga pensionsnivåer.

Arbete är också det som möjliggör finansiering av ett bra grundskydd för de äldre som inte har kunnat tjäna ihop en egen inkomstgrundad pension. Dessa pensionärer har normalt små inkomster och samtidigt heller inga egentliga möjligheter att förbättra sin ekonomi. Ett rimligt skydd för den gruppen är ett viktigt skyddsnet i ett välfärdssystem.

Grundskyddet är just en grund och det är därför inte fråga om höga nivåer. För att upprätthålla drivkrafterna till arbete kan inte heller ett grundskydd vara högt men det måste alltid vara på en rimlig och stabil nivå. Just därför är en stor del av grundskyddet prisindexerat så att köpkraften behålls och just därför finns ett centralt mål för utgiftsområdet om att kvinnor och män med låg eller ingen inkomstrelaterad pension ska garanteras ett värdesäkrat grundskydd. Regeringen kommer därför att ha fokus på att följa upp den faktiska ekonomiska utvecklingen för Sveriges pensionärer.

Utvecklingen av den ekonomiska standarden för främst dem med låg pension har successivt förbättrats men alltså beskattas pensioner hårdare än lön.

Den orättvisa skatteskillnaden mellan arbetsinkomster och pension ska avskaffas. I ett första steg föreslår regeringen att det förhöjda grundavdraget för äldre förstärks så att skillnaden i beskattning mellan pension och arbetsinkomster avskaffas helt för inkomster upp till ca 120 000 kronor per år. Det förhöjda grundavdraget förstärks även för dem med pension upp till 240 000 kronor per år. Under kommande år avser regeringen ta ytterligare steg för att minska skatteskillnaderna.

I de lägre inkomstskikten är det särskilt viktigt att de förmåner man är berättigad till verkligen når fram. Riksrevisionen har i rapporten Bostadstillägg och äldreomsorgsstöd till pensionärer – när förmånerna fram (RiR 2013:7) konstaterat höga mörkertal för de förmånerna, dvs. färre än de som är berättigade till bostadstillägg har ansökt om den förmånen. Mörkertalens storlek är svårt att bedöma. Preliminära resultat från Pensionsmyndigheten visar lägre värden än de som redovisats av Riksrevisionen men mörkertalen bedöms ändå vara betydande och uppgår sannolikt till fler än

100 000 personer. En inte obetydlig komplikation för att bedöma mörkertalet är att det nu inte finns tillförlitlig information om förmögenhet och att den därför måste skattas med utgångspunkt från deklarerad kapitalavkastning. Bedömningen av mörkertalet blir därmed mycket känsligt för vilket antagande man gör om avkastningen på förmögenheten.

Pensionsmyndigheten kommer att fortsätta sitt arbete för att reducera mörkertalet. Som nämnts är det särskilt för pensionärer med små marginaler väsentligt att de inkomstprövade förmåner som finns verkligen når fram. Det finns personer som medvetet avstår sin rätt till bostadstillägg, så i det avseendet kommer det alltid finnas ett uppmätt mörkertal. Det angelägna är att mörkertalet inte beror på okunskap om rätten till bostadstillägg. Samtidigt får ansvaret inte tas från individen – att ansökan verkligen lämnas in måste alltså vara ett ansvar för individen. Regeringen kommer i sitt arbete med att följa den ekonomiska utvecklingen för pensionärerna ha särskilt fokus på mörkertalens storlek och betydelse.

Kunskapen om hur tidiga livsval påverkar den framtida pensionen behöver öka

En grundläggande princip i pensionssystemet är livsinkomstprincipen som innebär att hela livets arbetsinkomster påverkar pensionen. Livsval om hur länge man studerar före förvärvsdebuten och beslut om tjänstledighet eller deltidsarbete innebär lägre livsinkomst och mindre pension. Sådana beslut tas relativt tidigt i livet då avståndet till pensionstiden är stort. Ofta tas besluten utan hänsyn till effekten på en framtida pension. I fråga om deltidsarbete är det alltså oftast kvinnor som arbetar deltid och som är föräldralediga under längst tid. Sådana beslut om deltidsarbete eller ledighet leder alltså till att kvinnor får en lägre pension än annars och ökar skillnaden mellan mäns och kvinnors pensioner.

Beslut om deltidsarbete är i grunden ett individuellt beslut. Men om det beror på konstrukturer i samhället och dessutom leder till för individen omedvetna ekonomiska konsekvenser långt senare i livet blir det också en angelägenhet för staten. Det finns därför skäl att arbeta för att öka kunskapen hos kvinnor och män om konsekvenserna för pensionen av tidiga livsval om arbetstider. Regeringen föreslår därför i denna

proposition att ett nytt mål för utgiftsområdet införs med innebörd att kunskapen om livs-inkomstens betydelse för den framtida pensionen ska öka för kvinnor och män. En sådan ökad medvetenhet kan leda till såväl bättre pensioner som minskade strukturella skillnader mellan könen.

Internationell samordning

En samlad redovisning av politikens inriktning angående internationell samordning av sociala trygghetssystem lämnas under utgiftsområde 10, avsnitt 3.5, för hela socialförsäkringsområdet gemensamt.

3.6 Förbättrat bostadstillägg till ålderspensionärer

Regeringens bedömning: Bostadstillägg till den som har fyllt 65 år bör från och med den 1 juli 2015 lämnas med 95 procent av bostadskostnaden upp till bostadskostnadstaket. Gränsen för den skäligen levnadsnivån vid beräkning av särskilt bostadstillägg för pensionärer som har fyllt 65 år och vid beräkning av äldreförsörjningsstöd bör höjas i motsvarande grad och från samma tidpunkt.

Skälen för regeringens bedömning: Bostadstillägget är en inkomstprövad förmån som lämnas till pensionärer som, när hyran är betald, har små ekonomiska marginaler. Bostadstillägget fyller därför en väsentlig funktion för pensionärer med låga inkomster. För att förbättra för pensionärer med små ekonomiska marginaler avser regeringen att förbättra bostadstillägget för dem som har fyllt 65 år. Regeringen anser att bostadstillägget ska förbättras på så sätt att bostadstillägg ska lämnas med 95 procent av bostadskostnaden upp till ett bostadskostnadstak om 5 000 kronor.

Gränsen för den skäligen levnadsnivån vid beräkning av särskilt bostadstillägg för pensionärer som har fyllt 65 år och vid beräkning av äldreförsörjningsstöd bör höjas i motsvarande grad från samma tidpunkt.

De ovan nämnda förbättringarna bör träda i kraft den 1 juli 2015. För dessa åtgärder har 200 miljoner kronor avsatts för 2015 och 400 miljoner kronor per år beräknats fr.o.m. 2016.

Regeringen återkommer i en senare proposition med förslag till författningsändringar.

3.7 Högre tillägg för förmögenhet vid beräkning av bidragsgrundande inkomst för bostadstillägg

Ärendet och dess beredning: Förslaget har utarbetats inom Socialdepartementet och beretts under hand med Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan.

Regeringens förslag: Vid beräkning av den bidragsgrundande inkomsten, som ligger till grund för beräkning av bostadstillägg, ska tilläggsbeloppet för förmögenhet höjas och beräknas till 17,5 procent av den sammanlagda förmögenhet som överstiger 100 000 kronor för den som är ogift och 200 000 kronor för makar. Bestämmelsen ska träda i kraft den 1 januari 2015.

Skälen för regeringens förslag: I dominerande grad är de allmänna pensioner som betalas ut inkomstgrundade pensioner som tjänats in genom arbete och som finansieras vid sidan av statens budget. För de som inte har haft möjlighet att tjäna in en tillräcklig inkomstgrundad pension finns grundtryggheten i form av garantipension och bostadstillägg. Det är i belopp en begränsad del men en mycket viktig del för många av dem som får del av den.

Många av de ålderspensionärer som får bostadstillägg har små ekonomiska marginaler. Till följd av regeringens förslag till sänkta skatter kommer deras situation att förbättras men som en mer riktad åtgärd aviserar även regeringen i denna proposition förbättrat bostadstillägg från och med den 1 juli 2015.

Det är angeläget att statens resurser används effektivt och att bostadstillägget används där det gör mest nytta, dvs. till dem med minst möjlighet att på annat sätt finansiera sin bostad. För att kunna bidra till finansieringen av de aviserade

förbättringarna föreslår regeringen en något skärpt inkomstprövning för vissa av de förmånstagare som har förmögenhet.

Enligt nuvarande regler görs ett tillägg till den bidragsgrundande inkomsten som påverkar bostadstillägget när pensionären har förmögenhet. Tillägget är 15 procent av förmögenhet som överstiger 100 000 kronor för den som är ogift och 200 000 kronor för makar. Som förmögenhet räknas i detta sammanhang inte den bostad som man får bostadstillägg för.

Regeringen föreslår att tillägget för förmögenhet höjs till 17,5 procent av sådan förmögenhet som överstiger 100 000 respektive 200 000 kronor.

Förslaget innebär att den inkomst som påverkar bostadstillägget ökar med 250 kronor för varje 10 000 kronor som förmögenheten överstiger 100 000 respektive 200 000 kronor. Effekten på bostadstillägget för varje 10 000 kronor över förmögenhetsgränserna är beroende av övriga inkomster men blir normalt mellan 125 och 155 kronor per år. Cirka 46 000 av de ålderspensionärer som har bostadstillägg har en förmögenhet som överstiger förmögenhetsgränserna.

En betydande majoritet av de pensionärer som får bostadstillägg är kvinnor. Av det skälet är det också fler kvinnor än män som berörs av förslaget.

Förslaget föreslås träda i kraft den 1 januari 2015. Förändringen leder till en minskning på anslaget för bostadstillägg om cirka 50 miljoner kronor per år. Bestämmelsen om tillägg för förmögenhet tillämpas även för dem med sjuk- eller aktivitetsersättning som får bostadstillägg. Den följd effekten redovisas under anslaget Aktivitets- och sjukersättningar m.m. under utgiftsområde 10.

3.8 Budgetförslag

3.8.1 1:1 Garantipension till ålderspension

Tabell 3.9 Anslagsutveckling 1:1 Garantipension till ålderspension

Tusental kronor

2013	Utfall	16 751 265	Anslags-sparande	-277 613
2014	Anslag	16 359 400 ¹	Utgifts-prognos	16 517 100
2015	Förslag	15 878 500		
2016	Beräknat	14 605 000		
2017	Beräknat	13 401 600		
2018	Beräknat	12 860 300		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för garantipension till ålderspension samt särskilt pensions-tillägg enligt socialförsäkringsbalken och lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken.

Regeringens överväganden

Till följd av stora årskullar är vi nu i en period då antalet ålderspensioner ökar kraftigt. De nya pensionärerna har i stor utsträckning intjänad inkomstgrundad pension och dessutom med betydligt högre genomsnittligt belopp än de ålderspensionärer som lämnar systemet. Det medför att behovet av garantipension trendmässigt minskar. Antalet har minskat med närmare 100 000 under de senaste 10 åren och uppgick till 760 000 under 2013.

Till följd av den aktivering av den automatiska balanseringen som skett under senare år har minskat inkomstpensionerna och lett till att den nedåtgående trenden för antalet personer med garantipension har brutits. Enligt Pensionsmyndighetens prognoser är det trendbrottet tillfälligt eftersom indexeringen av inkomstpensionen beräknas bli positiv under de kommande åren. Även om antalet tillfälligt ökat något så minskar medelbeloppet. Utgifterna på anslaget minskar därför trendmässigt i såväl reala som löpande priser. Trenden med minskat antal och minskade kostnader för garantipension antas fortsätta under de kommande åren.

Tabell 3.10 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1.1 Garantipension till ålderspension

Tusental kronor

	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014¹	16 359 400	16 359 400	16 359 400	16 359 400
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Övriga makro-ekonomiska förutsättningar	-325 900	-1 199 800	-1 656 600	-1 589 300
Volym	-155 000	-554 600	-1 301 200	-1 909 800
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	15 878 500	14 605 000	13 401 600	12 860 300

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 15 878 500 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Garantipension till ålderspension* för 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 14 605 000 000 kronor, 13 401 600 000 kronor respektive 12 860 300 000 kronor.

3.8.2 1:2 Efterlevandepensioner till vuxna

Tabell 3.11 Anslagsutveckling 1:2 Efterlevandepension till vuxna

Tusental kronor

År	Utfall	13 882 783	Anslags-sparande	-113 075
2013	Utfall	13 882 783	Anslags-sparande	-113 075
2014	Anslag	13 059 200 ¹	Utgifts-prognos	13 039 000
2015	Förslag	12 459 900		
2016	Beräknat	12 083 400		
2017	Beräknat	11 854 300		
2018	Beräknat	11 533 300		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för omställningspension, förlängd omställningspension, särskild efterlevandepension och änkepension samt för utgifter för garantipension till dessa förmåner enligt socialförsäkringsbalken och lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken.

Regeringens överväganden

Änkepensionen avskaffades 1990 och ersattes då av den tidsbegränsade och könsneutrala omställningspensionen. Mycket långtgående övergångsbestämmelser gör att änkepensionen kommer att finnas kvar under decennier och fortfarande nybeviljas änkepensioner enligt det gamla systemet. Omställningspensionen är tidsbegränsad till normalt ett år medan änkepensionen ofta är livsvarig. Änkepensionen är därför i volym och kostnader dominerande och änkepensionen svarar för omkring 90 procent av utgifterna på anslaget.

Antalet kvinnor med änkepension är i dag cirka 300 000 och minskar med mellan 11 000 och 12 000 per år medan antalet med omställningspension var 6 500 under 2013. Tendensen för åren framöver är att antalet personer med änkepension kommer att minska i oförändrad takt och att antalet personer med omställningspension är förhållandevis stabilt. Sammantaget innebär detta att utgifterna på anslaget sakta kommer att minska i såväl fasta som löpande priser.

Tabell 3.12 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:2 Efterlevandepension till vuxna

Tusental kronor

	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014¹	13 059 200	13 059 200	13 059 200	13 059 200
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Övriga makro-ekonomiska förutsättningar	277 800	439 400	1 480 900	1 915 400
Volym	-877 100	-1 415 200	-2 685 800	-3 441 300
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	12 459 900	12 083 400	11 854 300	11 533 300

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 12 459 900 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Efterlevandepension till vuxna* för 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 12 083 400 000 kronor, 11 854 300 000 kronor respektive 11 533 300 000 kronor.

3.8.3 1:3 Bostadstillägg till pensionärer

Tabell 3.13 Anslagsutveckling 1:3 Bostadstillägg till pensionärer

Tusental kronor

År	Utfall	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2013	Utfall	8 182 271	-151 571	
2014	Anslag	8 383 700 ¹		8 433 700
2015	Förslag	8 488 100		
2016	Beräknat	8 246 400		
2017	Beräknat	7 869 900		
2018	Beräknat	7 695 600		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för bostadstillägg till pensionärer och särskilt bostadstillägg till pensionärer enligt socialförsäkringsbalken och lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken.

Regeringens överväganden

Bostadstillägget (BTP) är inkomstprövat och utgifterna är därför beroende av ålderspensionärernas inkomster och förmögenhet. Med en långsiktig real inkomstutveckling har nya pensionärer allt högre pensioner och blir i genomsnitt allt mindre beroende av bostadstillägg. Trendmässigt minskar därför antalet personer som får bostadstillägg. Eftersom det finns en direkt koppling till inkomsternas storlek har dock senare års balanseringar med minskade pensioner lett till avbrott i den nedåtgående trenden och såväl antal som kostnader har därför ökat något under de senaste åren. Den långsiktiga trenden är dock ökade inkomster, vilket för de kommande åren åter innebär färre personer med bostadstillägg och lägre utgifter.

Mörkertalet för BTP är sannolikt betydande, vilket innebär att fler än de som får BTP har rätt till det. Det innebär en viss osäkerhet för utgifterna eftersom förändrad kunskap och beteenden kan få en relativt stor påverkan på antalet personer som får bostadstillägg.

En ytterligare faktor som har stor betydelse för utgiftsutvecklingen är förändringen av bostadskostnaderna, vilka har haft en snabbare utveckling än konsumentprisindex.

Tabell 3.14 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:3 Bostadstillägg till pensionärer

Tusental kronor

	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014¹	8 383 700	8 383 700	8 383 700	8 383 700
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	154 000	345 000	343 000	344 000
Övriga makroekonomiska förutsättningar	-74 200	-397 900	-1 113 000	-1 657 700
Volymer	24 600	-84 400	256 200	625 600
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	8 488 100	8 246 400	7 869 900	7 695 600

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 8 488 100 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Bostadstillägg till pensionärer* 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 8 246 400 000 kronor, 7 869 900 000 kronor respektive 7 695 600 000 kronor.

3.8.4 1:4 Äldreförsörjningsstöd

Tabell 3.15 Anslagsutveckling 1:4 Äldreförsörjningsstöd

Tusental kronor

År	Utfall	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2013	Utfall	658 346	-40 712	
2014	Anslag	761 312 ¹		720 600
2015	Förslag	805 100		
2016	Beräknat	853 400		
2017	Beräknat	885 900		
2018	Beräknat	929 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för äldreförsörjningsstöd enligt socialförsäkringsbalken.

Regeringens överväganden

Äldreförsörjningsstödet, som är inkomstprövat och avräknas krona för krona mot alla andra inkomster, är en garanti för en lägsta ekonomisk

standard. I praktiken lämnas det till personer över 65 år som inte har en hel garantipension, vilket oftast är personer som kommit till Sverige relativt sent i livet och därför inte kunnat tjäna in tillräcklig garantipension.

Antalet kvinnor och män som får äldreförsörjningsstöd har ökat under senare år och förväntas fortsätta att öka. Ett skäl till detta är att de nuvarande reglerna om rätt till garantipension i förhållande till antalet bosättningsår inte har fått full genomslagskraft. Enligt äldre regler fick man del av hela grundskyddet efter 10 års bosättning. Personer födda före 1938 omfattas av dessa äldre regler och har därför som regel en tillräckligt hög pension för att inte få äldreförsörjningsstöd. I takt med att nya årskullar som inte omfattas av äldre regler tillkommer så ökar därför antalet som kan få äldreförsörjningsstöd. Utöver detta förväntas en utgiftsökning till följd av ökade flyktingströmmar från bland annat Syrien.

År 2013 var det 17 300 kvinnor och män som fick äldreförsörjningsstöd. I likhet med bostadstillägget finns sannolikt ett förhållandevis stort mörkertal som innebär att antalet och utgifterna potentiellt skulle kunna vara betydligt större.

Tabell 3.16 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:4 Äldreförsörjningsstöd

Tusental kronor

	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014¹	677 900	677 900	677 900	677 900
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	10 000	20 000	20 000	20 000
Övriga makro-ekonomiska förutsättningar	-16 700	-9 900	15 700	8 600
Volym	133 900	165 400	172 300	222 500
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	805 100	853 400	885 900	929 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 805 100 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 Äldreförsörjningsstöd 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 853 400 000 kronor, 885 900 000 kronor respektive 929 000 000 kronor.

3.8.5 2:1 Pensionsmyndigheten

Tabell 3.17 Anslagsutveckling 2:1 Pensionsmyndigheten

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2013	Utfall	510 758	20 184	
2014	Anslag	532 396 ¹		525 948
2015	Förslag	534 436		
2016	Beräknat	526 152 ²		
2017	Beräknat	534 641 ³		
2018	Beräknat	546 561 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 522 634 tkr i 2015 års prisnivå.

³ Motsvarar 522 667 tkr i 2015 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 520 709 tkr i 2015 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Pensionsmyndighetens förvaltningsutgifter.

Kompletterande information

Pensionsmyndighetens verksamhet finansieras dels av anslag på statens budget, dels av de Allmänna Pensionsfonderna (AP-fonderna) och dels av Premiepensionssystemet, se tabell 3.18. Förvaltningsanslaget används för administration av garantipension, efterlevandepension till vuxna, bostadstillägg till pensionärer och äldreförsörjningsstöd samt vissa andra pensionsrelaterade förmåner.

Tabell 3.18 Finansiering av Pensionsmyndighetens administration

Tusental kronor

	2014 Prognos	2015 Beräknat	2016 Beräknat	2017 Beräknat	2018 Beräknat
Anslag förvaltningsanslag	525 948	534 436	526 152	534 641	546 561
Avgiftsinkomster AP-fonderna	490 219	479 946	484 935	497 142	510 137
Avgiftsinkomster premiepensionssystemet ¹	337 082	334 782	341 248	351 445	360 632
Summa	1 353 249	1 349 164	1 352 335	1 383 228	1 417 330

¹ Exklusive finansiering av amorteringar och ränta för premiepensionssystemets uppbyggnad.**Budget för avgiftsbelagd verksamhet**

Utgifterna för Pensionsmyndighetens administration som avser inkomstgrundad ålderspension täcks av avgifter som tas ut från AP-fonderna och premiepensionssystemet. I premiepensionssystemet ingår även kostnader för skulden i Riksgäldskontoret avseende den räntekontokredit som byggdes upp i samband med bildandet av premiepensionssystemet. För att sprida denna kostnad över flera generationer avbetalas skulden över en längre tid och ska vara slutamorterad till 2018.

Enlig förordning (2009:1173) med instruktion för Pensionsmyndigheten ska myndigheten senast den 15 maj varje år lämna en samlad redo-

görelse och en framställan om ersättning för administrationen av ålderspensionssystemet. Redogörelsen ska dels innefatta kostnaderna för inkomstpension och tilläggspension, som ska täckas genom uttag från Första-Fjärde AP-fonderna och dras från pensionsspararnas inkomstpensionskonton, dels för administrationen av premiepension, som ska täckas genom avgifter som ska dras från pensionsspararnas premiepensionskonton

Redogörelsen innefattar även kostnader för administrationen av ålderspensionssystemet vid Skatteverket och Kronofogdemyndigheten. Regeringen beslutar årligen om avgiftsuttaget från AP-fonderna och premiepensionssystemet.

Tabell 3.19 Uppdragsverksamhet där intäkterna disponeras

Tusental kronor, 2014 års prisnivå

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt-kostnad) ¹
Utfall 2013	973 557	881 373	92 184
-varav AP-fonderna	541 478	449 294	92 184
-varav premiepensionssystemet ²	428 914	428 914	0
-varav övriga intäkter	3 165	3 165	0
Prognos 2014	987 755	990 470	2 715
-varav AP-fonderna	487 504	490 219	2 715
-varav premiepensionssystemet ²	495 500	495 500	0
-varav övriga intäkter	4 751	4 751	0
Budget 2015	821 431	1 002 762	-181 331
-varav AP-fonderna	296 262	477 593	-181 331 ³
-varav premiepensionssystemet ²	520 418	520 418	0
-varav övriga intäkter	4 751	4 751	0

Källa: Pensionsmyndigheten

¹ Resultatet från AP-fonderna regleras två år framåt i tiden.² Inklusive kostnader för amortering och ränta för premiepensionssystemets uppbyggnad.³ Resultatet för 2015 består dels i reglering av överskottet från 2013, dels i att ett överskott från 31 december 2009 när hanteringen av inkomstpension och tilläggspension övergick från Försäkringskassan till Pensionsmyndigheten regleras.

Regeringens överväganden

Anslaget föreslås minska med 473 000 kronor 2015 och beräknas minska med ytterligare 1 312 000 kronor fr.o.m. 2016 per år för att bidra till att finansiera prioriterade satsningar.

Anslaget minskas vidare med 105 000 kronor fr.o.m. 2015. Under åren 2015–2018 används medlen för finansiering av gemensam e-förvaltning.

Fr.o.m. 2016 beräknas anslaget minska med 10 571 000 kronor per år till följd av effekthemtning av införandet av tillsvidarebeslut inom bostadstillägg för pensionärer. Tillsvidarebeslut började gälla 1 november 2012.

Tabell 3.20 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 2:1 Pensionsmyndigheten

Tusental kronor

	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014¹	532 396	532 396	532 396	532 396
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	2 618	6 220	14 875	29 180
Beslut	-578	-12 464	-12 630	-15 015
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	534 436	526 152	534 641	546 561

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2014. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2016–2018 är preliminär.

Regeringen föreslår att 534 436 000 kronor anvisas under anslaget 2:1 *Pensionsmyndigheten* för 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 526 152 000 kronor, 534 641 000 kronor respektive 546 561 000 kronor.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för 2015 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 8 000 000 000 kronor för att tillgodose Pensionsmyndighetens behov av likviditet i handeln med fondandelar.

Skälen för regeringens förslag: Pensionsmyndigheten har en särskild kredit enligt 7 kap. 6 § budgetlagen (2011:203). Krediten ska användas för att finansiera likviditetsbehovet i samband med den dagliga fondhandeln i premiepensionssystemet. Behovet av krediten föranleds av det underskott som uppstår på grund av samtidiga köp- och säljtransaktioner med olika likvid dagar för fonderna och behovet av handelslager i syfte att effektivisera handeln. De faktorer som framför allt har betydelse för utvecklingen av behovet av krediten är antalet fondbyten, värdet av pensionsspararnas konton och tidsmässig koncentration av fondbyten. För 2014 disponerar Pensionsmyndigheten en kredit för handel med fondandelar intill ett belopp av 8 000 000 000 kronor. Pensionsmyndigheten bedömer att storleken på krediten för 2015 kan ligga kvar på 2014 års nivå. Regeringen delar bedömningen och anser därför att krediten i Riksgäldskontoret för handel med fondandelar under 2015 bör uppgå till högst 8 000 000 000 kronor.